

dr Piotr Bokota
Polskie Towarzystwo Heraldyczne
Oddział w Toruniu
Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna
we Włocławku

HERB GMINY LUBANIE
(zarys historyczny i podstawa prawna)

Włocławek, maj-czerwiec 2004

Gmina Lubanie pozostaje do dnia obecnego bez własnego herbu oraz bez atrybutów władzy. W 2004 r. Rada Gminy wystąpiła z inicjatywą przyjęcia herbu samorządowego. Opracowanie koncepcji heraldycznej zostało powierzone w kwietniu tego roku członkowi Oddziału Toruńskiego Polskiego Towarzystwa Heraldycznego – dr Piotrowi Bokocie.

Gmina Lubanie, podobnie jak większość gmin Polski centralnej, nie posiada własnej tradycji heraldycznej. Wobec tego należy zaproponować nowy herb, który powinien spełniać podstawowe kryteria poprawności:

1. zachowanie zgodności z prawidłami sztuki heraldycznej;
2. respektowanie zasad tworzenia staropolskich herbów samorządu terytorialnego;
3. uwzględnienie tradycji heraldycznej terytorium wchodzącego w skład danej gminy;
4. zachowanie kanonów współczesnej estetyki w zakresie stylizacji ikonograficznej.

Podstawę prawną dla współczesnej samorządowej symboliki gminnej stanowią trzy ustawy i jedno rozporządzenie Rady Ministrów: 1. *Ustawa o odznakach i mundurach* z 21 XII 1978 r., 2. *Ustawa o samorządzie gminnym* z 8 III 1990 r., 3. *Ustawa o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrożeniem reformy ustrojowej państwa* z 29 XII 1998 r., 4. *Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie Komisji Heraldycznej* z 27 VII 1999 r.

Prawo gmin do posiadania herbów reguluje *Ustawa o samorządzie gminnym* z 8 III 1990 r., która w rozdziale 3, art. 18, punkt 13 stanowi, że do wyłącznej właściwości gminy należy „podejmowanie uchwał w sprawie herbu gminy”.

Wspomniana wyżej ustawa nie mówi nic o prawie gmin do posiadania flagi, jednakże wytworzył się już zwyczaj ich przyjmowania przez gminy. Inaczej jednak stanowi zapis *Ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrożeniem reformy ustrojowej państwa* z 29 XII 1998 r.: „jednostki samorządu

terytorialnego mogą ustanawiać [...] własne herby, flagi, emblematy oraz insygnia i inne symbole". Jakkolwiek w treści ustawy gmina określona jest jako „wspólnota samorządowa”, to według prawnej wykładni termin „jednostka samorządu terytorialnego” również odnosi się do gminy. Taką też wykładnię przyjęli uczestnicy I Krakowskiego Kolokwium Heraldycznego, którzy uznali, że gminom przysługuje prawo do herbu, flagi, emblematów, insygniów i innych symboli.

Ustawa z 29 XII 1998 r. stanowi, iż gmina ma prawo do używania pieczęci ze swoim herbem, „zawierającej pośrodku, zamiast orła [...] herb gminy”.

I. Dzieje i przynależność administracyjna Gminy Lubanie

Gmina Lubanie położona jest w województwie kujawsko-pomorskim, w powiecie włocławskim. Od wschodu granicą jest Wisła, przez którą sąsiaduje z gminą Bobrowniki, od południa sąsiaduje z miastem Włocławek i gminą Brześć Kujawski, od zachodu – z gminą Bądkowo, od północy – z gminą Waganiec. Granice wschodnia, zachodnia i północna są również granicami powiatu włocławskiego. Ośrodek gminy znajduje się w Lubaniu. Obszar gminy wynosi 6930 ha, w jej granicach leży 27 miejscowości.

Gmina jako jednostka podziału administracyjnego i samorządu terytorialnego w dziejach ustroju Polski wprowadzona została w okresie Księstwa Warszawskiego na mocy dekretu z 23 lutego 1809 r. Na czele gminy wiejskiej stał powoływany przez prefekta wójt, do którego kompetencji należały czynności administracyjne i porządkowe.

Gmina wiejska, na mocy tego samego dekretu, wyposażona została w radę wiejską, posiadającą ograniczone uprawnienia samorządowe.

W okresie Królestwa Polskiego gminy były podstawowymi jednostkami podziału administracyjnego. Tworzone były w oparciu o dobra ziemskie prywatne oraz rządowe (ekonomie). W dobrach rządowych urząd wójta pełnili naddzierżawcy, najczęściej opłacający zastępców, zaś w dobrach

prywatnych – ich właściciele, również zatrudniający w celach administrowania gminą wykwalifikowanych urzędników.

Konstytucja Królestwa Polskiego nie wprowadziła nowoczesnego samorządu terytorialnego. Jego namiastką były rady wojewódzkie, których członkowie pochodzili z wyboru, dokonywanego m. in. przez zgromadzenia gminne. Namiastka samorządności funkcjonowała jedynie w okresie konstytucyjnym Królestwa Polskiego. Ponownie instytucja samorządu terytorialnego wprowadzona została w Królestwie Polskim z inicjatywy Aleksandra Wielopolskiego w 1861 r. W tym samym roku doszło do wyborów rad gminnych, będących organami samorządowymi.

Reforma samorządowa przekreślona została jednak przez władze zaborcze po upadku powstania styczniowego. Nowy ustrój gminy wiejskiej wprowadzony został na mocy ukazów carskich z 19 lutego / 1 marca 1864 r. i z 2 marca 1867 r.

Gminy obejmowały pewną liczbę wsi (gromad), obszary dworskie i osady. Władzę wykonawczą w gminie stanowił wójt z ławnikami wybieranymi przez zebrania gminne, a w gromadzie – wybierany na zebraniu gromadzkim sołtys, pełniący funkcję pomocnika wójta. Zebrania gminne, będące organami samorządowymi (jedynymi na ziemiach byłego Królestwa Polskiego), podejmowały uchwały w sprawach gminy, dokonywały wyboru urzędników gminnych, w tym sądowych.

Uchwalona w 1921 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej jako najniższe jednostki podziału administracyjnego wprowadziła gminy miejskie i wiejskie, będące równocześnie jednostkami samorządu terytorialnego. Stan ten utrzymany został w kolejnych aktach normatywnych z 1928 i 1933 r. Od 1933 r. gminy zbiorowe składały się z gromad i osad. Gromadzkim organem uchwałodawczym była rada lub zebranie gromadzkie, a wykonawczym – sołtys.

Organem uchwałodawczym gminy była rada gminy, zaś wykonawczym – zarząd gminy składający się z wójta i ławników. W latach 1944–1945, po okresie II wojny światowej, przywrócony został system

organów administracji rządowej i samorządowej funkcjonujący w II Rzeczypospolitej wraz z trójstopniowym podziałem na województwa, powiaty i gminy. W 1950 r., na mocy *Ustawy o terenowych organach jednolitej władzy państwowej* z 20 marca, nastąpiła likwidacja samorządu terytorialnego, w tym gminnego. W 1954 r., na mocy *Ustawy o reformie podziału administracyjnego wsi i powołaniu gromadzkich rad narodowych* z 25 września, zastąpiono gminę gromadą. Natomiast w 1972 r. gromady ponownie zastąpione zostały gminami. W 1975 r. na mocy *Ustawy o dwustopniowym podziale administracyjnym państwa* wprowadzony został podział na województwa i gminy.

W 1990 r., na mocy *Ustawy o samorządzie terytorialnym* z 8 marca, nastąpiły istotne zmiany w systemie samorządu terytorialnego, polegające na udzieleniu prawa do tworzenia przez mieszkańców miast i gmin wspólnot samorządowych.

Terytorium obecnej Gminy Lubanie od wczesnego średniowiecza związane było z Kujawami i z wyodrębnionym w końcu XII w. księstwem kujawskim. W okresie rozbicia dzielnicowego ukształtował się wewnętrzny administracyjny podział Kujaw, który w podstawowym zrębie uległ stabilizacji do czasów obecnych.

W tym okresie należy umiejscowić genezę współczesnych powiatów kujawskich. Ich bezpośrednimi poprzednikami były kasztelanie. Terytorium Gminy Lubanie początkowo wchodziło w skład kasztelanii włocławskiej, której ośrodek latach 1268–1271 przeniesiony został do Brześcia Kujawskiego (kasztelania brzeska).

Do końca okresu przedrozbiorowego omawiane terytorium znajdowało się w granicach województwa brzeskokujawskiego i powiatu brzeskiego. W 1793 r. terytorium Gminy znalazło się pod zaborem pruskim, w granicach nowo utworzonej prowincji pn. Prusy Południowe, w departamencie piotrkowskim, a po trzecim rozbiorze – w departamencie poznańskim.

W okresie Księstwa Warszawskiego terytorium Gminy, w składzie powiatu brzeskiego, znalazło się w granicach departamentu bydgoskiego.

Po utworzeniu Królestwa Polskiego (1815 r.) od 1816 r. omawiane terytorium znalazło się w obwodzie kujawskim (z ośrodkiem we Włocławku), w województwie mazowieckim. Reformy podziałów administracyjnych Królestwa Polskiego – wprowadzenie nazwy gubernia w miejsce województwa (1837 r.), powiat w miejsce obwodu (1842 r.), zmniejszenie liczby guberni (1844 r.), nie spowodowały zmiany przynależności administracyjnej terenu omawianej Gminy. W 1866 r. znajdowała się ona w powiecie włocławskim, w guberni warszawskiej.

Po likwidacji autonomii Królestwa Polskiego wskutek nowej reformy administracyjnej zwiększona została w 1867 r. liczba powiatów. Teren Gminy znalazł się wówczas w granicach nowo utworzonego powiatu radziejowskiego, którego ośrodek w 1870 r. przeniesiony został do Nieszawy, za czym powiat przemianowany został na nieszawski. W okresie I wojny światowej terytorium Gminy wraz z powiatem nieszawskim znalazło się w Generał-Gubernatorstwie Warszawskim i włocławskiej guberni wojennej. Od 5 listopada 1916 r. wchodziło w skład tzw. Królestwa Polskiego.

Natomiast w tym samym czasie dokonano zmniejszenia liczby powiatów, wskutek czego powiat nieszawski włączony został w granice powiatu włocławskiego. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości na mocy Ustawy tymczasowej z 2 VIII 1919 r. o organizacji władz administracyjnych II instancji, teren Gminy znalazł się w granicach odtworzonego powiatu nieszawskiego i województwa warszawskiego (od 1932 r. z siedzibą w Aleksandrowie Kujawskim). Od 1 kwietnia 1938 r. Gmina Lubanie razem z powiatem nieszawskim znalazła się w granicach województwa pomorskiego. W okresie II wojny światowej terytorium Gminy zostało włączone do Rzeszy Niemieckiej i leżało w obrębie rejencji inowrocławskiej. W 1945 r. przywrócony został podział administracyjny sprzed września 1939 r. i teren Gminy, wraz z powiatem nieszawskim (od 1948 r. - aleksandrowskim), znalazł się w granicach województwa pomorskiego (od 1950 r. bydgoskiego). W 1975 r. omawiane terytorium weszło w skład utworzonego wówczas (1 VI) województwa

włocławskiego. Od 1 stycznia 1999 r. znalazło się w granicach reaktywowanego powiatu włocławskiego, w województwie kujawsko-pomorskim.

Lubanie jest jedną ze najstarszych miejscowości na Kujawach. Z XII w. tradycja wiąże powstanie świątyni i parafii założonej przez przedstawiciela rodu rycerskiego Łabędziów. Za tak wczesną erekcją parafii przemawia rozległe w średniowieczu jej terytorium, natomiast jej wezwanie – św. Mikołaja, wskazuje na XII w. jako czas najwcześniejszego powstania tej struktury kościelnej. Najwcześniejsza wzmianka o świątyni w Lubaniu odnosi się do 1259 r. Wówczas Lubanie było nie tylko ośrodkiem administracji kościelnej, ale także centrum dóbr rycerskich pozostających we władaniu możnowładcy Boguszy Miećławica herbu Doliwa. Bogusza, który piastował wysokie godności urzędnicze przy księciu Konradzie I oraz jego synu Kazimierzu I, dysponował rozległymi włościami, które leżały głównie na prawym brzegu Wisły.

Na Kujawach w jego dobrach leżały 3 wsie, wśród których znajdowało się Lubanie. W 1259 r. na mocy testamentu Lubanie wraz z całym kompleksem dóbr przeszło w posiadanie jego żony Ludmiły, z zastrzeżeniem, iż po jej śmierci głównym spadkobiercą stanie się katedra włocławska.

Zapis Boguszy Miećławica otworzył kolejny rozdział historii Lubania, które stało się ośrodkiem parafii i kościelnych dóbr ziemskich pozostających w dyspozycji kapituły włocławskiej. W okresie przedrozbiorowym parafia liczyła 15 miejscowości, z których część (Włoszyna i Grabianowo, Ustronie, Stawiec, Janowice, Przywieczeryn, Kałęczynek) stanowiło własność szlachecką: Tolibowskich herbu Nałęcz (XVI w.), Wodzyńskich herbu Poraj (lub Wodzińscy herbu Jastrzębiec), Szadkierskich herbu Nałęcz, Morzyckich herbu Leszczyc lub Mora.

Ośrodek parafii i dóbr kościelnych wytwarzał także pozaadministracyjne funkcje Lubania. Należały do nich w okresie przedrozbiorowym szkolnictwo oraz opieka społeczna, realizowane wówczas przez szkołę parafialną (wzmiankowana w XVII w.) i szpital (przytułek) parafialny.

W czasie zaborów nastąpiła zmiana statusu Lubania. W okresie zaboru pruskiego, po upadku powstania kościuszkowskiego, rząd pruski w 1796 r. dokonał konfiskaty i przejęcia dóbr kościelnych. Wówczas Lubanie stało się ośrodkiem dóbr rządowych. W czasach Księstwa Warszawskiego miejscowość rozpoczęła pełnić funkcje ośrodka gminy wiejskiej.

W czasach Królestwa Polskiego nowe funkcje ośrodkowe Lubania zostały utrzymane. Natomiast rządowe dobra ziemskie (Lubanie, Gąbinek, Kucierz i Siutkowo) zostały w 1835 r. подарowane przez cesarza rosyjskiego i króla polskiego Mikołaja I generałowi majorowi Arseniew. Rezydencja nowych właścicieli ulokowana została w Kucierzu. W latach 50.tych XIX w. właścicielką dóbr (dzierzawcą wieczystym) była Aleksandra Iwanow.

W połowie XIX w. gmina liczyła 8 miejscowości, zaś w 1856 r. liczba wsi w gminie wzrosła do 12. W latach 80.tych gmina Lubanie liczyła 30 miejscowości.

Od początku swego istnienia gmina Lubanie pełniła właściwe sobie funkcje. Organizowała m.in. szkolnictwo elementarne. Zarządzana była przez profesjonalnych urzędników (np. w 1853 r. - Franciszka Potockiego, zaś od 1854 r. - Jana Zdanowskiego). Od 1.poł. XIX władze gminne urzędowały w wydzielonym dla funkcji administracyjnych budynku.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 r. Lubanie pełniło nadal funkcje ośrodka gminy wiejskiej. Statusu miejscowości nie zmieniły kolejne przemiany polityczno-ustrojowe kolejnego stulecia.

II. Tradycje heraldyczne Gminy Lubanie

Gmina Lubanie jako jednostka samorządu terytorialnego nie posiada tradycji heraldycznych. W okresie zaborów oraz Księstwa Warszawskiego na pieczęciach urzędowych oraz oznakach urzędników gmin stosowana była symbolika państwowa. W okresie międzywojennym, do 1939 r., przez urząd gminy używana była pieczęć z przedstawieniem Orła Polskiego. Podobnie w czasach po II wojnie światowej, od 1945 r. w przypadku Rad Narodowych (w tym Gminnych) wprowadzono do użytku pieczęcie z godłem państwa. Jedynie na początku okresu Księstwa Warszawskiego wójtowie gmin posługiwali się pieczęciami zindywidualizowanymi, jak w

przypadku gminy Janowice (obecnie w granicach Gminy Lubanie) sygnetem z nazwiskiem wójta.

Jak wynika z materiału historycznego początki funkcji ośrodkowych Lubania sięgają wczesnego średniowiecza. Jego ośrodkowe funkcje związane były wówczas z rezydencją Boguszy Mieclawica i centrum jego dóbr rycerskich (poł. XIII w.) oraz z parafią.

Jednak najtrwalszą instytucją stabilizującą funkcje ośrodkowe Lubania była parafia, która organizowała terytorium większe od posiadłości Boguszy leżących na lewym brzegu Wisły i następnie od zespołu dóbr ziemskich kapituły wrocławskiej. Jej średniowieczne granice odpowiadają generalnie terytorium współczesnej Gminy.

Poszukiwania tworzywa dla współczesnego znaku samorządowego Gminy Lubanie należy odnieść do znaków heraldycznych instytucji tworzących jej funkcje ośrodkowe, kontynuowane do dnia dzisiejszego. Jednym z takich znaków może być herb Doliwa, rodu do którego należał Bogusza Mieclawic. Przedstawia on w polu błękitnym trzy róże czerwone na skosie srebrnym.

Własność szlachecka potwierdzona historycznie na terenie obecnej Gminy nie wytworzyła trwałych centrów administracyjnych, poza efemerycznymi gminami na początku XIX w.: Janowice, Ustronie. Do znaków, które można wziąć pod uwagę należą herby: Jstrzębiec (w polu błękitnym podkowa złota na opak, z takimż krzyżem kawalerskim w środku), Leszczyc (?) (w polu czerwonym Bróg złoty), Mora (w polu czerwonym głowa murzyna z przepaską na skroni srebrną), Nałęcz (w polu czerwonym pomłóć srebrna), Poraj (?) (w polu czerwonym róża srebrna). Jednak zastrzec należy, iż wybór motywu spośród wymienionych herbów szlacheckich należałoby poprzedzić zaawansowanymi badaniami nad historią własności ziemskiej na terenie współczesnej Gminy, natomiast taka droga kreacji znaku samorządowego posiadałaby wadę polegającą na odchodzeniu od dziejów tworzenia się terytorium Gminy z jej centrum wyraźnie osadzonym od średniowiecza w Lubaniu.

Jak wykazano w materiale historycznym instytucją najpełniej kształtującą ośrodek Gminy była parafia pod wezwaniem św. Mikołaja.

Zachowane zostały w źródłach historycznych wizerunki pieczęci parafii, sięgające okresu staropolskiego i wydaje się, że najbardziej wskazaną drogą kreacji herbu Gminy Lubanie jest odwołanie się do znaku związanego z patronem parafii i jej pieczęcią. Jednocześnie taki wybór byłby zgodny z procesem tworzenia znaków samorządowych w okresie staropolskim, które często w swojej treści odwoływały się do patrona parafii, rozumianego też jako patron społeczności samorządowej (np. miasta).

Powyższe wytyczne poddane zostały społecznej konsultacji społeczności gminnej, na podstawie której można było przyjąć rozwiązania szczegółowe dla projektu herbu.

III. W świetle powyższych uwag proponuję następujące desygnaty Gminy Lubanie:

1. Herb

Projekt herbu zakłada umieszczenie godła w tarczy późnogotyckiej, zwanej inaczej hiszpańską, zgodnie z zaleceniami I Krakowskiego Kolokwium Heraldycznego (8 X 1999 r.). Tarcza ta jest zaokrąglona od dołu o proporcjach wysokości do szerokości jak 7 : 6.

Proponuję trzy projekty herbu.

Pierwszy oparty na godle nowożytnej pieczęci parafialnej, z przedstawieniem św. Mikołaja. Drugi – bez przedstawienia Patrona, symbolizowanego przez jego atrybuty. Trzeci, podobnie jak drugi, przedstawia atrybuty Patrona oraz inicjał nazwy Gminy i symbol topograficzny położenia Gminy nad Wisłą.

Pierwszy projekt należy opisywać następująco:

W polu błękitnym popiersie św. Mikołaja biskupa w infule i pelerynie złotej i dalmatyce czerwonej, z krzyżem biskupim czarnym na piersiach, z pastorałem o trzonie czarnym i krzywaśni srebrnej w prawej

ręce oraz z księgą otwartą błękitną przed postacią patrona.

Na kartach księgi dwie kule złote, zaś trzecia w lewej ręce uniesionej na wysokość piersi. Na wysokości głowy świętego z prawej strony stylizowany kursywny inicjał L srebrny, symbolizujący nazwę miejscowości.

Drugi projekt należy opisywać następująco:

W polu błękitnym dwa pastorały skrzyżowane, o krzywaśniach srebrnych i trzonach czarnych, pomiędzy nimi infula złota (w formie *mitrae preciosae*), nad infulą i pastorałami trzy kule złote w układzie 1 : 2.

W przypadku drugiego projektu można zapronować odmianę, którą należy opisywać następująco:

W polu błękitnym dwa pastorały skrzyżowane, o krzywaśniach srebrnych i trzonach czarnych, oraz trzy kule złote w układzie 2 : 1, ułożone w taki sposób, że kula środkowa znajduje się pomiędzy krzywami pastorałów. Nad nią mitra złota (w formie *mitrae preciosae*).

Trzeci projekt należy opisywać następująco:

W polu błękitnym w pas mitra złota a pod jej wstęgami trzy kule złote, pastorał złoty krzywaśnią w lewo, litera majuskułowa "L" srebrna. W podstawie tarczy dwie fale srebrne.

Moim zdaniem herb Gminy można umieszczać na: sztandarze, fladze (w całości lub samo godło) pieczęciach Gminy i innych oznakach władz gminnych (burmistrza i jego zastępcy, członków zarządu, przewodniczącego rady i jego zastępców, członków rady), na budynkach, które są siedzibą władz samorządowych Gminy a także we wnętrzach tychże budynków, budynkach będących własnością samorządu, na pismach, okolicznościowych drukach, wizytówkach władz Gminy (za zgodą Rady a także niższych urzędników Zarządu), na tablicach pamiątkowych fundowanych przez władze Gminy, słupach granicznych tzw. witaczach, pojazdach, transparentach umieszczanych przy drodze. Używanie herbu przez osoby nieurzędowe jest dopuszczalne za zgodą

Rady Gminy. Może ono mieć jednak charakter tylko czasowy.

2. Flaga urzędowa Gminy Lubanie

Ustawa z 29 XII 1998 r. daje „jednostkom samorządu terytorialnego” prawo do używania flag, nie wzmiankując innych weksyliów. Flagi gminne powinny mieć postać płachty barwionej w barwy herbu gminy, na którą może być nałożony herb, godło lub jego część. Główne rodzaje weksyliów to sztandary, chorągwie i flagi. Flaga to płachta barwionego materiału, zwykle bez godła, przymocowana na stałe lub czasowo do drzewca, wciągana po linie na maszt lub zawieszona swobodnie na linie. Flaga występuje w nieograniczonej liczbie egzemplarzy. Hierarchicznie wyższym rangą weksylium jest chorągiew, czyli płat w barwie pola tarczy z malowanym bądź aplikowanym nań godłem herbu bez tarczy. Chorągiew jest stale przytwierdzona do drzewca i występuje w kilku egzemplarzach.

Współczesna weksykologia (dyscyplina zajmująca się przeszłością weksyliów i zasadami ich tworzenia) zmierza w kierunku łączenia w jeden system znaków weksyliów i herbów. Wyróżnia się zatem obok flag składających się jedynie z barwnych pasów, słupów itp. Także flagi urzędowe będące w pewnym sensie połączeniem tradycyjnej flagi z chorągwią. Powstają one poprzez nałożenie na klasyczną flagę herbu.

Proponuję przyjęcie przez Radę Gminy flagi urzędowej (z herbem lub godłem gminy). Flaga urzędowa powinna być zastrzeżona do wyłącznego użytku służbowego gminnych władz samorządowych. Uwzględnić należy zasadę tworzenia flag: powinna być skomponowana z barw heraldycznych (odpowiednikiem srebra jest biel, zaś złota barwa żółta).

Flaga jest dwustronna, ale przy opisie uwzględnia się jej stronę główną, określoną z perspektywy patrzącego, tzn. z odniesienia gdy drzewce (maszt) znajduje się z jego lewej strony a płat skierowany jest w prawą stronę. Herb umieszcza się po obu stronach flagi tak, aby zwracał się w stronę drzewca. Na fladze nie umieszcza się żadnych napisów.

Proponuję flagę Gminy Lubanie, którą należy opisywać następująco:

Flagę stanowi poziomy płat materii o proporcji boków 8 : 5, umieszczony krótszym bokiem do drzewca, składający się z trzech poziomych stref barwnych równej wysokości – białej, błękitnej i żółtej. Na środku płata umieszczony jest herb Gminy Lubanie.

Flagę można umieścić także pionowo, ale w takiej sytuacji jej skraj górny przechodzi na lewą stronę, zaś miejsce herbu określa się wówczas odobno, ale według zasad określonych powyżej

Rada gminy nie musi za stosowne uznać umieszczanie herbu gminnego na fladze (którą wówczas stanowiłby poziomy płat materii, o proporcjach jak powyżej, składający się z poziomych stref: białej, błękitnej i żółtej). Zalecam jednak przyjęcie flagi herbowej, co jest zgodne z tendencją tworzenia współczesnych znaków samorządowych a nadto stwarza możliwość pełnej indywidualizacji flagi.

Zastosowanie flagi gminnej

Flagę Gminy podnosi się przed budynkiem lub na budynku stanowiącym siedzibę władz Gminy albo miejsce ich obrad lub przbywania. Flaga Gminy jest umieszczona po lewej stronie przed wejściem głównym (od strony patrzącego) na drzewcu, lub osadzona powyżej flagi państwowej, wojewódzkiej i powiatowej.

Kolejność flag zgodnie z hierarchią musi być następująca: flaga państwowa; flaga wojewódzka, flaga powiatu, flaga gminy, flaga służbowa (policji, straży, poczty itp.; flagi inne (instytucji itp.). Rozwiązania szczegółowe rozstrzyga protokół flagowy.

3. Pieczęć

Ustawodawca nakazuje, aby jednym z atrybutów samorządu terytorialnego były pieczęcie. Proponuję pieczęcie urzędowe z godłem Gminy i majuskułowym napisem otokowym: RADA GMINY LUBANIE oraz drugą z napisem WÓJT GMINY LUBANIE. Napisy są rozdzielone. Typ czcionki – Times New Roman CE. Otok zewnętrzny ciągły. Średnica obu pieczęci wynosi 35 mm.

W opracowaniu projektu desygnatów Gminy Lubanie wykorzystano:

Źródła archiwalne:

Archiwum Państwowe w Toruniu, Oddział we Włocławku, Naczelnik Powiatu Włocławskiego, lata 1809–1866, sygn. 224, sygn. 66; sygn. 332.

Źródła drukowane:

-*Katalog miejscowości województwa kujawsko-pomorskiego. Podział terytorialny z dnia 01.01.1999*, Bydgoszcz 1999.

-*Skorowidz Królestwa Polskiego czyli spis alfabetyczny miast, wsi, folwarków, kolonii i wszystkich nomenklatur w guberniach Królestwa Polskiego...*, wyd. I. Zinberg, t. 2, Warszawa 1877.

-*Skorowidz miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej z oznaczeniem terytorialnie im właściwych i urzędów oraz urzędzeń komunikacyjnych*, pr. zb. pod kier. T. Bystrzyckiego, Przemysł–Warszawa 1933.

-*Spis miejscowości Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej*, oprac. zb., Warszawa 1967.

Źródła normatywne:

-Ustawa z 21 XII 1978 o odznakach i mundurach, Dziennik Ustaw PRL, 30 XII 1978, nr 31, poz. 130.

-Ustawa z 8 III 1990 o samorządzie gminnym, Dziennik Ustaw RP, 19 III 1990, nr 16, poz. 95.

-Ustawa z 29 XII 1998 o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrożeniem reformy ustrojowej państwa, Dziennik Ustaw RP, 30 XII 1998, nr 162, poz. 1126.

-Rozporządzenie Rady Ministrów z 27 VII 1999 w sprawie Komisji Heraldycznej, Dziennik Ustaw RP, 26 VIII 1999, nr 70, poz. 779.

Opracowania:

-Bieniak J., *Powstanie miasta samorządowego – najstarsze lokacje miejskie*, [w:] Włocławek. Dzieje miasta, pod red. J. Staszewskiego, t. 1, Włocławek 1999.

-Bieniak J., *Doliwowie w XIII wieku (przełanki późniejszej świetności rodu w Królestwie Polskim ostatnich Piastów)*, [w:] *Polskie rycerstwo średniowieczne. Wybór pism*, Kraków 2002.

-Bieniak J., *Elita Ziemi Dobrzyńskiej w późnym średniowieczu i jej majątki*, [w:]

tenże, *Polskie rycerstwo średniowieczne. Wybór pism*, Kraków 2002.

-Bieniak J., *Spółczesność Kujaw w średniowieczu*, [w:] tenże, *Polskie rycerstwo średniowieczne. Wybór pism*, Kraków 2002.

-Bokota P., *Zaborcza symbolika państwowa na Kujawach wschodnich w dobie powstania styczniowego*, „Rocznik Muzealny” Muzeum Ziemi kujawskiej i Dobrzyńskiej, t. 7, 1998.

-Borucki M., *Ziemia Kujawska pod względem historycznym, geograficznym, archeologicznym, ekonomicznym i statystycznym*, Włocławek 1882.

-Diecezja Włocławska 2000, Włocławek 2001.

-Drelicharz W., Piech Z., *Podstawy prawne symboliki samorządowej III Rzeczypospolitej*, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Heraldycznego”, nr 20, 2000.

-Dudziński P., *Alfabet heraldyczny*, Warszawa 1997.

-Godło i barwa Polski samorządowej. *Herby i flagi miast i gmin polskich*, Warszawa 1998.

-Gruszczyńska M., *Organizacja i funkcjonowanie organów administracji państwowej i samorządowej województwa włocławskiego w latach 1975–1995*, „Zapiski Kujawsko-Dobrzyńskie”, t. 10, 1996.

-Guldon Z., Powierski J., *Podziały administracyjne Kujaw i ziemi dobrzyńskiej w XIII–XIV wieku*, Warszawa–Poznań 1974.

-Kallas M., *Historia ustroju Polski X–XX w.*, Warszawa 1996.

-Kallas M., *Z przeszłości administracyjnej Kujaw i ziemi dobrzyńskiej (od rozbiorów do utworzenia województwa włocławskiego)*, „Zapiski Kujawsko-Dobrzyńskie”, seria A, 1978.

-Melaniuk S., *Podział administracyjny*, [w:] *Województwo bydgoskie. Krajobraz, dzieje, kultura, gospodarka*, Poznań 1967.

-Niewęglowski W. AL., *Leksykon świętych*, Warszawa 1998.

-*Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, t. 5, Warszawa 1884.

-*Słownik terminologiczny sztuk pięknych*, wyd. czwarte, Warszawa 2003.

-Znamierowski A., *Herbarz rodowy*, Warszawa 2004.

-Znamierowski A., *Insygnia, symbole i herby polskie*, Warszawa 2003.